

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE**

Vesna Mišić

**Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov Republike
Slovenije med danes in jutri**

Diplomsko delo

Ljubljana, 2010

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE**

Vesna Mišić

Mentor: izredni prof. dr. Miro Haček
Somentor: izredni prof. dr. Marjan Brezovšek

Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov Republike Slovenije med danes in jutri

Diplomsko delo

Ljubljana, 2010

***Hvala**izr. prof. dr. Miru Hačku za navodila in strokovno pomoč pri pisanju diplomskega dela.*

***Hvala** staršem za podporo in potrpežljivost.*

***Hvala** prijateljicam in prijateljem ter seveda študijskim kolegom, s pomočjo katerih je bila pot lažja in lepša.*

Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov Republike Slovenije med danes in jutri

Spremembe na področju kmetijstva v Sloveniji so se začele z vstopom Slovenije v Evropsko unijo. V svojem diplomskem delu se bom osredotočila na Zakon o kmetijskih zemljiščih, katerih lastnik je Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov Republike Slovenije, ki je v pristojnosti Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano. Pri nakupu zemljišč iz Sklada kmetijskih zemljišč in gozdov RS je treba upoštevati pogoje za nakup, razlikovati pa je treba tudi med smotrnostmi uporabe teh zemljišč. Javni skladi so lahko ustanovljeni tako na lokalni, kot tudi državni ravni. Policy proces, ki se oblikuje pri postopkih za nakup kmetijskih zemljišč, povezuje tako nacionalne kot tudi nadnacionalne javnopolitične akterje. Sodelovanje akterjev poteka na različne načine, to pa vpliva tudi na končne rezultate obravnave problema nakupa kmetijskih. Kljub raznolikosti akterjev ter instrumentov za doseganje zastavljenih ciljev, je moč v rokah nacionalnih političnih igralcev, predvsem vlade.

KLJUČNE BESEDE: kmetijska zemljišča, javni skladi, Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov Republike Slovenije, policy proces, javnopolitični akterji.

Fund of agricultural land and forests of the Republic of Slovenia between today and tomorrow

Changes of Slovenian agricultural policies started when Slovenia has begun with access negotiations with European Union. In my diploma work I will focus on the Law of agricultural areas. The agricultural areas in Slovenia are owned by the Fund of agricultural areas and forests of Slovenia, which is under the jurisdiction of the Ministry of Agriculture, Forestry and Food. For buying the land from the Fund of agricultural areas and forests of Slovenia, different conditions has to be acknowledged, there is also a difference between the functionalities of the usage of the areas. Public funds can be established on the local and national level. Policy process generated within the procedures of buying the agricultural areas connects national and also transnational public policy actors. Their cooperation is multi-layered and can influence the final results concerning the problem of buying the agricultural areas. Despite the diversity of actors and instruments to achieve the objectives, the power is in the hands of national political actors, particularly governments.

KEY WORDS: agricultural land, Public funds, Fund of agricultural lands, Policy process, Public policy actors .

Kazalo vsebine

1 UVOD	6
2 METODOLOŠKI OKVIR	7
2.1 Namen in cilji	7
2.2 Hipoteza	7
2.3 Metode in tehnike	8
2.4 Struktura diplomskega dela	9
3 PRAVNI VIDIK JAVNIH SKLADOV	10
3.1 Javna uprava	10
3.2 Javni interes	12
3.3 Javne politike	12
3.4 Javnopolitična omrežja	13
4 JAVNI SKLADI	16
4.1 Osebe javnega prava	16
4.2 Oblike javnih skladov	17
4.3 Ustanovitev javnega sklada	18
4.4 Upravljanje javnega sklada	18
4.5.1 Namensko premoženje	19
4.5.1.1 Povečanje namenskega premoženja in kapitala sklada	19
4.5.1.2 Zmanjšanje namenskega premoženja in kapitala javnega sklada	20
4.5.1.3 Upravljanje namenskega premoženja	21
4.5.2 Sredstva za delo javnega sklada	23
4.5.3 Drugo premoženje	23
4.6 Nadzorni svet javnega sklada	24
4.7 Uprava javnega sklada	24
5 SKLAD KMETIJSKIH ZEMLJIŠČ IN GOZDOV REPUBLIKE SLOVENIJE	25
5.1 Kmetijska politika	25
5.2 Raziskovalni problem	26
5.3 Opredelitev problema	27
5.4 Predlog zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o kmetijskih zemljiščih	30
6 ZAKLJUČEK	36
LITERATURA	38
PRILOGE	41
Priloga A: Intervju z gospodom Bizjakom	41
Priloga B: Intervju z go. Polono Bitenc	44
Priloga C: Slika kmetijskih površin v občini Domžale	45
Priloga Č: Slika zazidanih in nezazidanih območij v občini Domžale	46
Priloga D: Tabela bilanc in pobud za spremembo namembnosti rabe prostora	46
Priloga E: Graf bilanc pobud za spremembo namembnosti rabe prostora	47
Priloga F: Tabela pobud in pripomb od leta 2007-2010 v Mestni občini Ljubljana	48
Priloga G: Tabela kmetijskih gospodarstev v Sloveniji po letih	49

1 UVOD

Ob zgodovinskih prelomnicah, kot je 2. svetovna vojna, je skrb za zagotavljanje varne in kakovostne hrane še bolj poudarjena. Že ob ustanovitvi Evropske unije, z Rimsko pogodbo l. 1957, je bilo kmetijstvo vitalnega pomena politik EU. Prvotno jo je sestavljalo šest ustanovnih članic (Belgija, Francija, Nemčija, Italija, Nizozemska in Luksemburg), katere so določile splošne cilje skupne kmetijske politike. Različna pravila, predpisi in uredbe so sestavni del skupne kmetijske politike (SKP, v angl. CAP – Common Agricultural Policy), katera deluje in se razvija že 40 let (Youth farm 2000).

Z uredbo ES pa so se dogodile tudi spremembe v slovenski zakonodaji, in sicer pri Zakonu o kmetijskih zemljiščih, katerih lastnik je Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov Republike Slovenije. Trenutno je podana samo novela sprememb Zakona o kmetijskih zemljiščih, ki pa poleg definiranja strateških ciljev, pogojev načrtovanja in varstvo kmetijskih zemljišč, opredeljuje pogoje za nakup zemljišča iz Sklada kmetijskih zemljišč in gozdov Republike Slovenije. Razlika med zakonoma se bo odražala v posameznih členih, pri tem pa bi izpostavila tistega, ki bo vitalnega pomena za diplomsko delo, in sicer, da bi občine in država lahko sklepali pogodbe s kmetijskimi zemljišči neposredno (brez objave), pri čemer mora takšen promet odobriti občinski svet oziroma vlada (Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov Republike Slovenije 2010).

Boleč spomin na pomanjkanje hrane, iz 2. svetovne vojne, je pripomogel, da kmetijska politika postane ključna za EU. Njena načela, kot so zagotavljanje hrane in s procesom evropeizacije povečan mednarodni trgovski trg, ki je pripomogel k ozaveščanju o skrbi in nadzoru kmetijskih zemljišč in gozdov, ki predstavljajo 90 % skupne rabe zemljišč, ter varovanje okolja in nove zahteve za kmete in potrošnike, je vključila po prenovi leta 2003 (EUR lex 2003).

2 METODOLOŠKI OKVIR

2.1 Namen in cilji

Spremembe na področju kmetijstva so se dogodile z vstopom Slovenije v Evropsko unijo, zaradi doseganja evropskih standardov in ciljev skupne kmetijske politike. Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano Republike Slovenije je odgovorno za zagotavljanje zadostne in kakovostne količine hrane ter povečanje kmetijskih, obdelovalnih površin, zato so bile tudi potrebne spremembe v kmetijski zakonodaji.

Namen moje naloge je raziskava na področju sprememb Zakona o kmetijskih zemljiščih, in sicer primerjava med dosedanjim zakonom in novelo sprememb Zakona o kmetijskih zemljiščih, katerih lastnik je Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov Republike Slovenije, ki je v pristojnosti Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano Republike Slovenije. Javni skladi so ustanovljeni tako na lokalni kot tudi državni ravni, vendar se bom osredotočila le na slednje.

Glavni cilji, ki jih bom skozi nalogo poskušala doseči, se nanašajo na ugotovitve, kdo so bili vsi vključeni javnopolitični igralci v policy procesu. Kakšno je bilo njihovo sodelovanje pred Uredbo ES in kakšno pri predlogu o spremembah Zakona o kmetijskih zemljiščih, torej po Uredbi ES? Ali je kdo od teh igralcev imel prevladujočo vlogo? Kakšne spremembe se obetajo pri prenosu zemljišč iz Skladov na občine? Kakšne posledice to prinaša za posameznega akterja? Ugotoviti smotrnost uporabe teh zemljišč. Pogoji za nakup zemljišč iz Sklada kmetijskih zemljišč in gozdov Republike Slovenije.

2.2 Hipoteza

Hipotezi, ki bosta vodilo pri pisanju seminarske naloge, se glasita:

Hipoteza 1: *Uredba ES je pripomogla k višji stopnji sodelovanja vključenih javnopolitičnih igralcev pri spremembi Zakona o kmetijskih zemljiščih.*

Pri ugotavljanju se bom osredotočila na naslednja indikatorja:

- odsotnost prevladujočega akterja,
- konsenzualno odločanje.

Hipoteza 2: *Nakup zemljišč bo zmanjšal razlike med občinami.*

Pri ugotavljanju se bom osredotočila na naslednja indikatorja:

- smotrnost uporabe zemljišč,
- finančna zmogljivost občin za nakup zemljišča.

S prvo hipotezo bom poskušala prepoznati relevantne javnopolitične igralce, vključene v sprejemanje in spremembe Zakona o kmetijskih zemljiščih. Glede na to, da je Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano Republike Slovenije pristojno za sprejemanje zakonodaje na področju kmetijstva, me bo zanimalo, kakšna je njegova dejanska vloga, kakšno moč poseduje ter možnost sodelovanja drugih javnopolitičnih in civilnodružbenih igralcev, ter njegova odprtost. Druga pa se bo nanašala na lokalno samoupravo. Znano je, da so med posameznimi občinami ter njihovim razvojnim potencialom velike razlike, zato me bo zanimalo, kakšne so njihove možnosti nakupa zemljišč ter raba le-teh.

2.3 Metode in tehnike

Pri prvem delu naloge bom uporabila naslednje metode in tehnike raziskovanja:

Opisna metoda: uporabila jo bom v prvem delu diplomskega dela, s katero bom razložila temeljne pojme, ki so vitalnega pomena pri pisanju diplomskega dela.

Analiza in interpretacija primarnih virov: te bom uporabila za opredelitev širšega konteksta in bistvenih značilnosti problema, obstoječa dokumentacija, ustave, zakoni in uredbe.

Analiza sekundarnih virov, kjer se bom osredotočila na izbrane strokovne članke, knjige, diplomska, magistrska in doktorska dela, ki mi bodo v pomoč pri širšem dojetju problema in definiranju teoretskih pojmov.

V drugem pa bom uporabila metode in tehnike raziskovanja, kot so:

Analiza internetnih virov: na spletnih straneh Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano Republike Slovenije, Združenje občin Slovenije ter na straneh Statističnega urada Republike Slovenije je dostopno veliko podatkov, ki mi bodo v pomoč pri pisanju diplomskega dela.

Študija primera: osredotočila se bom na predlog sprememb Zakona o kmetijskih zemljiščih ter na njegove posledice za občine, še zlasti na primeru občin Domžale in Ljubljana.

Družboslovni intervju bom izvedla zaradi pridobitve podatkov, ki širše niso dostopni in nam bodo podali subjektivna opažanja, relevantna za naše raziskovanje.

2.4 Struktura diplomskega dela

Diplomska naloga bo glede na zastavljene cilje razdeljena na dva dela.

V prvem delu bom prvotno umestila javne sklade v upravno teorijo. Podrobnejše bom razložila temeljne pojme javne uprave, ter z njo povezanih javnih politik in javnopolitičnih omrežij. Za boljše razumevanje javnih skladov in njihovo delovanje so pomembni tudi pojmi, kot so osebe javnega prava in njihovo delovanje ter premoženje in kapital javnega sklada, ki mora biti v skladu z javnim interesom, osrednji del pa bo namenjen javnim skladom na splošno.

Drugi del bo namenjen analizi delovanja enega izmed javnih skladov, in sicer Skladu kmetijskih zemljišč in gozdov Republike Slovenije. V začetku drugega dela bom najprej pojasnila, kakšno je delovanje sklada in zakaj je ustanovljen ter kakšne spremembe se obetajo na področju kmetijstva in zakaj. Sledila bo razlaga posameznih členov predloga sprememb Zakona o kmetijskih zemljiščih, ki jih bom dodatno argumentirala s pomočjo statističnih podatkov, s poudarkom na občinah Domžale in Ljubljana, ter splošno rabo kmetijskih zemljišč v Sloveniji.

3 PRAVNI VIDIK JAVNIH SKLADOV

Za boljši vpogled in nadaljnje raziskovanje tematike bom najprej opredelila, v katero upravno teorijo uvrščamo javne sklade, pri tem pa skušala obrazložiti pojme, ki so z njo neposredno povezani.

3.1 Javna uprava

»Pojem uprava se je dolgo časa vezal na državo, zato so na upravo gledali z vidika opravljanja različnih državnih funkcij. Šele poslovni duh Združenih držav Amerike je v začetku 20. stoletja odkril, da uprava ni samo področje države in da imamo z državo opraviti pri vsaki organizirani dejavnosti« (Haček 2007, 14). Bučar (Haček 2007, 14) loči med upravo in upravljanjem. Zanj je upravljanje v bistvu odločanje o potrebah in načinu, kako in s kakšnimi sredstvi zadostiti tem potrebam. Proces upravljanja naj bi obstajal iz odločanja o ciljnih in odločanja o sredstvih za doseg te ciljev; uprava pa je le del tega procesa in se nanaša na odločanje o sredstvih. Uprave pa ni mogoče pojmovati samo kot sredstvo za doseganje ciljev, saj sodelujejo tudi v procesu določanja ciljev, kar jo naredi politično. Šmidovnik (Haček 2007, 15) pri obravnavi odnosa med upravo in upravljanjem izhaja iz systemske teorije in še zlasti kibernetiko-informacijske teorije. Upravljanje v organizacijskih sistemih vsebuje celoten proces vodenja in usmerjanja akcije v organizaciji od določitve ciljev, njihove strokovne konkretizacije in obdelave do neposrednega izvajanja ter preko povratne informacije v nasprotni smeri. Uprava pa je le del tega procesa, in sicer tisti del, ki poteka na instrumentalni ravni. Naloga javne uprave je izvrševati oblast, izvajati javne službe in druge pomembne dejavnosti tudi v območju tako imenovanega javnega sektorja. Obsega nevladni (Predsednik RS, Državni zbor RS, Državni svet RS, republiška volila) in vladni del.

Javna uprava v svojem organizacijskem pomenu zaobjema vso aparaturo državnih in paradržavnih organov, organizacij in služb, ki izvršujejo zakone in druge predpise, izvajajo oblast ter opravljajo javne službe in druge dejavnosti javnega pomena za državo oziroma v imenu države – na državni in lokalni (občinski) ravni.

Značilnosti javne uprave so torej:

- povezanost in podrejenost enot javne uprave na državni ravni pristojnim ministrstvom,

- financiranje iz državnega oziroma občinskega proračuna,
- odločanje po predpisih upravnega prava,
- opravljanje dejavnosti po pravilih stroke,
- zaposleni v javni upravi so javni uslužbenci (Bohinc 2005, 31-34).

»Javna uprava tako obsega poleg državne in občinske uprave še strokovno dejavnost javnega pomena, ki jih v skladu z zakoni organizira državna ali lokalna uprava neposredno, s pomočjo oseb javnega prava« (Bohinc 2005, 31-34).

Parsonsonova teorija govori o treh ravneh upravljanja v organizacijah:

- institucionalno raven: to je vrh organizacijske piramide: njegova ključna vloga je, da določi cilje organizacije in da poseduje med upravo kot družbenim sistemom in okoljem, v katero se mora določena upravna organizacija vključevati,
- instrumentalno raven: gre za način, kako doseči cilje, ki so bili postavljeni na prvi ravni,
- tehnična raven: je raven neposrednega ustvarjanja produktov, kjer prihaja do predelave materialnega inputa v output (Haček 2007, 19).

Krog organov, ki so med seboj povezani v poseben sistem, tvori javno upravo. Vsak izmed njih je pooblaščen, da odloča o zadevah, katere so v njihovih pristojnostih. Štiri področja, ki sestavljajo javno upravo, so:

- državna uprava,
- lokalna samouprava,
- javne službe,
- javni sektor (Haček 2007, 25).

Ključnega pomena za uspešno delovanje vseh organov, ki tvorijo javno upravo, je doseganje ciljev, kompatibilnih z javnim interesom.

3.2 Javni interes

Za boljše razumevanje javne uprave in celotne njene strukture, je pomembno uresničevanje javnega interesa. Pri njegovem ugotavljanju in zadovoljevanju morajo sodelovati vsi člani družbe, torej iz tega lahko sklepamo, da država stremi h konsenzu in ne k parcialnim interesom (Haček 2007, 29).

Ključnega pomena za uveljavitev javnega interesa je organizacija (ibidem), saj se šele v njej lahko javni interes oblikuje. Za skupno delovanje sta potrebna dva elementa, in sicer cilj in sodelovanje, katerih osnova je organizacija, s pomočjo nje se ugotavlja in zadovolji javne potrebe. Sredstva javnega obveščanja so v neposredni povezavi z oblikovanjem javnega interesa. Iz tega lahko sklepamo, da ima oseba, ki ima v lasti sredstva javnega obveščanja, v rokah pomemben vzvod vplivanja na oblikovanje javnega mnenja, na oblikovanje stališč do javnih potreb ter do ugotavljanja javnih interesov ter tudi načina njihovega zadovoljevanja. Zadovoljevanje potreb je odvisno od dveh dejavnikov, in sicer osebnih ciljev in kaj družba šteje kot vodilo za doseganje čim večje blaginje (Haček 2007, 29).

Prav zaradi vključenosti vseh prej naštetih organov v izvrševanje javnih politik se na podlagi tega oblikujejo javnopolitična omrežja, ki pa zaradi vključenosti Slovenije v Evropsko unijo mnogokrat segajo preko državnih meja.

3.3 Javne politike

Pojem javne politike je opredeljen na različne načine. Dye javno politiko opredeli z odgovori na vprašanja, kot so: Kaj vlada dela? Zakaj to dela? Kakšno spremembo dosega? Javno politiko lahko opredelimo kot odločitev, ki je zavezujoča na določenem ozemlju, s pristojno državno avtoriteto, ki jo sprejemajo vladna telesa in uradniki. Politični odločevalci imajo pri izvajanju javnih politik z zakonom določene pristojnosti, ki jim omogočajo uporabo instrumentov in mehanizmov, iz katerih izvira njihov monopol. Pri oblikovanju javnih politik sodelujejo različni igralci, ki so državni (izvršna in zakonodajna oblast, uradniki) in nedržavni ali civilnodružbeni (interesne skupine, državljeni, neparlamentarne politične stranke). Skupek

sodelovanja državnih in nedržavnih igralcev so različna omrežja, ki so lahko tudi institucionalizirana (Fink-Hafner 2002, 12-16).

3.4 Javnopolitična omrežja

Splošna opredelitev omrežja predstavlja skupek vseh enot, povezanih z nekim določenim tipom odnosov, oblikovanih preko povezav med igralci, ki sodelujejo v procesih oblikovanja in izvajanja javnih politik. Koncept javnopolitičnega omrežja se pojavlja v zadnjih desetletjih, aktivno pa se je začel pojavljati predvsem v osemdesetih in devetdesetih letih. Ključna ideja uporabnosti koncepta javnopolitičnih omrežij je usmerjena v preučevanje medsebojnih odnosov med različnimi vpletenimi igralci na različnih ravneh delovanja. Koncept javnopolitičnega omrežja zagovarja idejo delovanja javnih politik, ki se jih ne da razložiti z razumevanjem delovanja zgolj enega ali dveh centralnih igralcev, temveč preko delovanja številnih skupkov igralcev, kjer pa je vsak posamezni igralec povezan z drugim bolj ali manj sistematično (Kustec-Lipicer v Fink-Hafner 2002, 67-81). Povezanost igralcev se odraža tudi v tem, da vsak izmed njih poseduje določene vire (konstitucionalni, finančni, politični, informativni in organizacijski), ki so potrebni za javnopolitično omrežje (Stephen George 1997).

Omrežje lahko razumemo kot določen tip odnosov sodelovanja javnopolitičnih igralcev pri oblikovanju in izvajanju javnih politik. Uporaba koncepta javnopolitičnega omrežja je dosegla večji razvoj v zadnjih desetletjih, predvsem v osemdesetih in devetdesetih letih. Poskuša nam pojasniti, kakšni so odnosi med različnimi javnopolitičnimi igralci in na kakšni ravni so le-ti. Pri tem poudarja, da za razumevanje ni pomembno le delovanje enega igralca, temveč številni grozdi igralcev, ki so med seboj povezani (Kustec-Lipicer v Fink-Hafner 2002, 67-81). Povezanost igralcev se odraža tudi v tem, da vsak poseduje določene vire (konstitucionalni, finančni, politični, informativni in organizacijski), ki so potrebni za javnopolitično omrežje (Stephen George 1997).

Prav zaradi te povezanosti različnih igralcev je vez med regionalizacijo in evropeizacijo povzročila nastanek nove vrste vladavine. Z vidika koncepta mnogonivojske vladavine, ki je značilna za EU, in v povezavi z novim regionalizmom Hooghejeva in Marks govorita o vzpostavljanju transnacionalnih javnopolitičnih omrežij. Omrežna politična skupnost je struktura vladavine, v kateri so tako državni kot tudi civilnodružbeni javnopolitični igralci

vertikalno in horizontalno razpršeni (kot v pluralizmu), vendar med seboj povezani s kooperativnimi izmenjavami (kot v korporativizmu) (Lajh 2006, 60). Za sistem mnogonivojske vladavine je značilno konsenzualno sprejemanje odločitev, kar pa zahteva dobro razvite sistemske komunikacije in aktivno sodelovanje in izmenjavo informacij med vsemi ravnmi javnopolitičnih igralcev. Pri tem je treba poudariti, da so igralci na subnacionalni ravni popolnoma enakovredni igralcem na nacionalni in nadnacionalni ravni. Pri tem pa se ne moremo izogniti javnopolitičnim omrežjem, ki se po mnenju Borzelove (1997) na ravni EU pojavljajo kot specifična oblika vladavine, ki predpostavlja, da se v okviru reševanja javnih politik vzpostavljajo dokaj stabilni odnosi med vsemi vpletenimi javnopolitičnimi igralci (Stanišič 2007, 17).

Igralci lahko vzpostavijo odnose, ki so kooperativni ali sodelovalni. Izrazili naj bi se v uveljavitvi partikularnih interesov in s tem najboljši alternativni za razrešitev določenega javnopolitičnega problema. Nasprotje pa predstavljajo medsebojni odnosi, ki so konfliktni ali tekmovalni (Kadunc 2009, 28).

Sam pomen besede sodelovanje lahko razumemo kot usmerjenost posameznikov k doseganju skupnih ciljev, pri čemer vsak posameznik, ki v odnosu sodeluje, prispeva svoj delež. Razsežnosti sodelovanja so različne, lahko sta za doseg cilja vključena le dva igralca ali pa večja skupina z enakimi interesi. »Pojavi se lahko na prostovoljni, neprostovoljni, formalni, neformalni, posredni ali neposredni osnovi.« (Kadunc 2009, 28).

Pomen medsebojnega sodelovanja igralcev je doseganje skupnih ciljev, za katere se zavzemajo. Pogostokrat se zgodi, da igralci vstopajo v odnos sodelovanja neprostovoljno, vendar so za doseg skupnega dobrega pripravljeni na določeno mero sodelovanja. Boljša interakcija med igralci in hkrati večja intenzivnost le-te je takrat, kadar gre za prostovoljno sodelovanje, ki je odraz skupnih interesov, želj in ciljev. Kljub nasprotujočim si interesom in pogledom se lahko vzpostavi odnos sodelovanja, katerega glavni element je korist, ki jo igralcem sodelovanje doprinese (Kadunc 2009, 28).

Odnosi sodelovanja pripomorejo k demokratični vrednosti policy omrežja, ki je v zadnjem času pritegnila precejšnjo pozornost. Ta vrednost je lahko opredeljena kot legitimnost vložka ali legitimnost učinka. Legitimnost vložka temelji na legitimnosti demokratičnega sistema in značilnostih njegovega političnega postopka, kar bi lahko označili kot vlada od ljudi.

Legitimnost učinka pa na drugi strani poudarja vlado za ljudi, ki je odvisna od tega, koliko ciljev državljanov je bilo doseženih in kako uspešno in učinkovito so bili rešeni njihovi problemi. Vlada za ljudi teži h kolektivnemu iskanju rešitev, ker naj problemi ne bi mogli biti rešeni zgolj z individualnim delovanjem, tržnimi zamenjavami ali prostovoljnim sodelovanjem civilne družbe (Kustec-Lipicer 2010).

4 JAVNI SKLADI

Javne sklade urejata tako zakonodaja Republike Slovenije kot tudi primerjalna evropska zakonodaja. Javni skladi so nepridobitne pravne osebe javnega prava in jih uvrščamo med ustanove. So finančni instrument za financiranje dejavnosti javnega pomena oziroma posameznih nalog javnega pomena v pristojnosti države oziroma lokalne skupnosti, torej raznovrstnih nalog s področja javne uprave. Skladi so pravnoorganizacijska oblika javnega prava, ki je primerna za upravljanje finančnega in stvarnega premoženja države ali lokalne skupnosti. Ustanovijo se predvsem na področjih, pri katerih ni potreben neposredni nadzor, čeprav gre za javna sredstva, in na področjih kjer se terja večja vključenost izvajalcev, torej upravičencev do sredstev sklada (Bohinc 2005, 367-368).

Eden izmed redkih zakonov, ki ureja pravno obliko in opredelitev javnega sklada, je ZJS. Premoženje, ki ga javnemu skladu nameni država ali lokalna skupnost, je namenjeno za delovanje le-tega in zagotavljanje javnega interesa. Za zagotavljanje javnega interesa Republika Slovenija ali lokalna skupnost nameni premoženje. Nadzor nad delovanjem javnega sklada je zakonsko določen, in sicer ga lahko izvaja pristojni minister, pokrajinski ali občinski svet, in se nanaša na upravljanje s premoženjem, ki ga je pridobil za delovanje. Ločimo dve vrsti premoženja sklada, in sicer namensko premoženje in kapital sklada ob ustanovitvi (Bohinc 2005, 370-371).

4.1 Osebe javnega prava

Glede na različne razmejitve opredelitve javnih služb je eno izmed osrednjih vprašanj opredelitve jasnih kriterijev za razmejitve med tistimi dejavnostmi, ki sodijo v okvir javnih služb in tistimi dejavnostmi, katerih proizvodi niso javne dobrine oziroma storitve. Gre pravzaprav za razmejitve med javno in zasebno sfero oziroma za razmejitve med javnim in zasebnim sektorjem (Strokovno srečanje pravnikov 95, 4).

Trihotomija razvrstitve pravnih oseb na javne in zasebne, pridobitne in nepridobitne ter na ustanove in korporacije se je v slovenskem pravu kot metodološki pristop pojavila šele po odpravi družbenolastninsko zasnovanega pravnega sistema v začetku devetdesetih let. Teorija

ugotavlja, da je bil pravni institut pravne osebe javnega prava v slovensko pravo spet uveden šele po sprejetju Ustave RS, ki je postavila temelje pravnega sistema demokratično urejene države. Razlikovanje med osebami javnega in zasebnega prava izhaja iz različnih pravnih interesov, ki jim sledita obe skupini pravnih oseb, to pa zahteva oblikovanje povsem različnih pravnih režimov (Bohinc 2005, 25-26).

Osebe javnega prava, ki sestavljajo javni sektor in sodijo pod javno upravo, so:

- javni zavodi in drugi izvajalci javnih služb z upravnimi pooblastili,
- javne agencije,
- skladi socialnega zavarovanja,
- javna podjetja,
- zbornice, ki se financirajo iz proračunskih sredstev,
- samoupravne narodne skupnosti,
- javni skladi na ravni države in občin, katere bom v nadaljevanju podrobneje opisala (Bohinc 2005).

4.2 Oblike javnih skladov

Oblike javnih skladov določa 2. člen ZJS. Javni sklad se lahko ustanovi kot:

- javni finančni sklad; to je javni sklad, ki se ustanovi z namenom spodbujanja razvoja na določenem področju z dajanjem posojil oziroma poroštev in drugih oblik spodbujanja razvoja oziroma za druge namene, določene z zakonom,
- javni nepremičninski sklad; to je javni sklad, ki se ustanovi z namenom poslovanja z nepremičninami,
- javna ustanova je poimenovanje za javni sklad, ki se ustanovi s posebnim, zakonsko določenim namenom za spodbujanje razvoja in ustvarjalnosti na posameznih področjih z dodeljevanjem nagrad, štipendij, drugih nepovratnih sredstev ter drugih oblik spodbud; ime ustanov ne sme zavajati, da gre za osebo zasebnega prava, kakršna je ustanova po zakonu, ki ureja ustanove (Bohinc 2005, 372).

4.3 Ustanovitev javnega sklada

Ključnega pomena za ustanovitev javnega sklada je akt o ustanovitvi, ki ga lahko sprejmeta država ali lokalna skupnost oziroma v njunem imenu vlada in občinski svet (Bohinc 2005: 372).

4.4 Upravljanje javnega sklada

Upravljanje javnega sklada je v pristojnosti dveh organov, in sicer nadzornega sveta ter direktorja/ce, ki odločata o namenu, premoženju in poslovni politiki le-tega. Pravice ustanovitelja so odvisne od vrste javnega sklada (Bohinc 2005, 376). Pristojnosti ustanovitelja po 13. členu ZJS so:

- namen sklada,
- splošni pogoji poslovanja,
- povečanje in zmanjšanje kapitala,
- imenuje in razrešuje člane oziroma članice nadzornega sveta in direktorja javnega sklada,
- na predlog nadzornega sveta imenuje revizorja oziroma revizorko,
- odloča o likvidaciji javnega sklada,
- odloča o drugih zadevah, skladno z zakonom in aktom o ustanovitvi javnega sklada (Zakon o javnih skladih, 13. člen).

4.5 Premoženje in kapital javnega sklada

V zakonu o javnih skladih je premoženje javnega sklada opredeljeno kot najpomembnejši element in je ustanovljen z javnimi sredstvi, ki se nanj prenesejo za časa njegovega obstoja, uporabljajo se v zvezi z namenom, zaradi katerega so ustanovljeni. Pri javnih skladih ločimo dve vrsti premoženja, in sicer:

- namensko premoženje; to je tisto premoženje, ki ga je ustanovitelj namenil za doseganje namena javnega sklada,

- sredstva za delo so sredstva, kot so prostori, plače zaposlenih itd.,
- drugo premoženje (Zakon o javnih skladih, 7. člen),
- kot je razvidno, sta po vsebini vrste premoženja ločeni in posledično tudi ločena računa (Zakon o javnih skladih, 7. člen).

4.5.1 Namensko premoženje

Zakon o javnih skladih v 7. členu podrobneje opisuje namensko premoženje kot premoženje, ki ga je ustanovitelj namenil za doseganje namena javnega sklada. Država ga zagotovi v vrednosti najmanj 30.000.000 evrov, občine pa najmanj 10.000.000 evrov. Z vplačilom namenskega premoženja v kapital javnega sklada postane javni sklad lastnik namenskega premoženja. Namensko premoženje je lahko zagotovljeno v denarju ali kot stvarni vložek ali stvarni prevzem. Kot stvarni vložki ali stvarni prevzem se štejejo finančni instrumenti, premoženjski predmeti in pravice, katerih gospodarska vrednost je ugotovljiva. Če predmet namenskega premoženja ni zagotovljen v denarju, mora vrednost stvarnega vložka oceniti pooblaščen revizor (Zakon o javnih skladih, 7. člen).

4.5.1.1 Povečanje namenskega premoženja in kapitala sklada

Namensko premoženje in kapital javnega sklada se sočasno povečata:

- z vplačilom dodatnega namenskega premoženja v kapital javnega sklada s strani ustanovitelja,
- z razporeditvijo presežka prihodkov nad odhodki v kapital javnega sklada (Zakon o javnih skladih, 7. člen).

Ustanovitelj zagotovi dodatno namensko premoženje s sklepom, iz katerega sta razvidni vrsta in vrednost dodatnega namenskega premoženja, ki ga kot kapital vplačuje v javni sklad. Kapital javnega sklada z razporeditvijo presežka prihodkov nad odhodki se poveča s pisnim sklepom ustanovitelja. Povečanje kapitala javnega sklada z vplačilom dodatnega premoženja

se vpiše v sodni register. Povečanje kapitala javnega sklada z razporeditvijo presežka prihodkov nad odhodki mora javni sklad vpisati v sodni register, ko skupna povečanja iz tega naslova presežejo 30 % vrednosti kapitala, ki je vpisan v sodni register, lahko pa povečanja kapitala vpisuje tudi pogosteje. Predlog za vpis povečanja kapitala javnega sklada v sodni register predloži direktor javnega sklada. Za postopek izročanja premoženja in vpis povečanja kapitala se smiselno uporabljajo določbe o izročanju premoženja in vpisu kapitala javnega sklada ob ustanovitvi (Zakon o javnih skladih, 7. člen).

4.5.1.2 Zmanjšanje namenskega premoženja in kapitala javnega sklada

Namensko premoženje in kapital javnega sklada se zmanjšata:

- z izplačilom dela namenskega premoženja ustanovitelju in sočasnim zmanjšanjem kapitala javnega sklada v enaki vrednosti,
- s pokritjem presežka odhodkov nad prihodki v rezultatu poslovanja javnega sklada (Zakon o javnih skladih, 7. člen).

Če ustanovitelj oceni, da javni sklad v okviru namenskega premoženja razpolaga s premoženjem, ki ga ne potrebuje za izvajanje namena, zaradi katerega je javni sklad ustanovljen, lahko s pisnim sklepom zahteva izplačilo v denarni obliki ali prenos tega premoženja v last ustanovitelja, s čimer se sočasno v isti vrednosti zmanjša kapital javnega sklada. Sklep o zmanjšanju namenskega premoženja in kapitala javnega sklada mora vsebovati navedbo vrste in vrednosti premoženja, ki se izplača ustanovitelju. Namensko premoženje in kapital javnega sklada zaradi pokrivanja presežka odhodkov nad prihodki iz poslovanja javnega sklada se zmanjšata s pisnim sklepom ustanovitelja. Če iz razlogov iz prvega odstavka tega člena pride do zmanjšanja kapitala javnega sklada pod 30.000.000 evrov, če je ustanovitelj javnega sklada država ali pokrajina, oziroma pod 10.000.000 evrov, če je njegov ustanovitelj občina, mora ustanovitelj v javni sklad vplačati dodatno namensko premoženje ali pa začeti postopek likvidacije javnega sklada. Zmanjšanje kapitala javnega sklada zaradi izplačila premoženja ustanovitelju ali zaradi pokrivanja presežka odhodkov nad prihodki iz poslovanja se vpiše v sodni register. Predlog za vpis zmanjšanja kapitala javnega sklada v sodni register predloži direktor javnega sklada. Za postopek izplačila premoženja in

vpis zmanjšanja kapitala se smiselno uporabljajo določbe o izročanju premoženja in vpisu kapitala javnega sklada ob ustanovitvi (Zakon o javnih skladih, 7. člen).

4.5.1.3 Upravljanje namenskega premoženja

Javni sklad mora namensko premoženje upravljati tako, da ohranja vrednost tega premoženja, v skladu z namenom, zaradi katerega je ustanovljen in kot dober gospodarstvenik (Zakon o javnih skladih, 7. člen).

Javni skladi, ki so ustanovljeni zaradi poplačila obveznosti ustanovitelja v prihodnjih letih, morajo ravnati tako, da zagotavljajo varnost, donosnost in likvidnost svojih naložb. Javni skladi lahko svoje premoženje nalagajo samo v naslednje finančne instrumente:

- vrednostne papirje, ki jih je izdala Republika Slovenija, Banka Slovenije, država članica Evropske unije oziroma država članica OECD, mednarodna vladna finančna organizacija ali izdajatelj, za katerega jamči ena od teh oseb,

- depozite pri upravljavcu sredstev sistema enotnega zakladniškega računa, skladno s predpisi, ki urejajo javne finance,

- obveznice in delnice, s katerimi se trguje v prvi kotaciji na organiziranem trgu vrednostnih papirjev v Republiki Sloveniji, državi članici Evropske unije ali državi članici OECD,

- depozite v prvorazredni banki v Republiki Sloveniji, državi članici Evropske unije ali državi članici OECD,

- gotovino v blagajni oziroma na podračunu pri Upravi Republike Slovenija za javna plačila (Zakon o javnih skladih, 7. člen).

Vrednost posamezne vrste naložb iz prejšnjega odstavka ne sme presegati naslednjih odstotkov od skupne vrednosti namenskega premoženja:

- naložbe v vrednostne papirje istega izdajatelja iz tretje alineje prejšnjega odstavka ne smejo skupno preseči 5 % vrednosti namenskega premoženja javnega sklada,

- naložbe v depozite iz četrte alineje prejšnjega odstavka ne smejo preseči skupno 40 % vrednosti namenskega premoženja, pri čemer naložbe pri posamezni banki ne smejo skupno presegati 10 % vrednosti namenskega premoženja,
- naložbe v obliki gotovine v blagajni in na transakcijskih računih skupaj ne smejo presegati 3 % namenskega premoženja javnega sklada,
- določbe prvega, drugega in prejšnjega odstavka veljajo tudi za javni sklad, ki razpolaga s finančnimi sredstvi, ki ne bodo porabljeni za izvajanje namena, zaradi katerega je javni sklad ustanovljen, prej kakor v enem letu (Zakon o javnih skladih, 7. člen).

Likvidnostni presežki javnega sklada po tem zakonu so prosta denarna sredstva, ki jih bo javni sklad prej kakor v enem letu porabil za izvajanje namena, zaradi katerega je bil ustanovljen. Javni skladi morajo svoje likvidnostne presežke nalagati pri upravljavcu sredstev sistema enotnega zakladniškega računa, skladno s predpisi, ki urejajo javne finance. Javni sklad podeljuje posojila pod ugodnimi pogoji, skladno z zakonom, ki ureja področje njegovega delovanja. Pri ocenjevanju posojilne sposobnosti upravičencev do posojil se smiselno uporabljajo predpisi Banke Slovenije, ki veljajo za banke. Skupen obseg izdanih in nezapadlih poroštev javnega sklada ne sme preseči trikratnika vrednosti kapitala in drugih dolgoročnih virov javnega sklada, če drug zakon ne določa drugače (Zakon o javnih skladih, 7. člen).

Za izvajanje namena, zaradi katerega je javni sklad ustanovljen, lahko javni sklad sodeluje v garancijskih shemah, daje premoženje v finančni zakup in uporablja druge finančne spodbude za spodbujanje dejavnosti na svojem področju, če je tako določeno v zakonu, ki ureja področje delovanja javnega sklada. Ne glede na določbo prejšnjega odstavka skupna vrednost ene finančne spodbude, ki predstavlja naložbe javnega sklada, ne sme preseči 10 % vrednosti namenskega premoženja javnega sklada, skupna vrednost finančnih spodbud, ki predstavljajo potencialne obveznosti javnega sklada, pa ne sme preseči trikratnika vrednosti namenskega premoženja javnega sklada (Zakon o javnih skladih, 7. člen).

Javni sklad lahko ustanavlja kapitalske družbe in vlaga kapital v druge pravne osebe na podlagi pisnega soglasja ustanovitelja, če tako določa zakon, ki ureja področje delovanja javnega sklada. Izpostavljenost javnega sklada iz naslova kapitalske naložbe v eno pravno osebo ne sme presegati 5 % kapitala javnega sklada. Izpostavljenost javnega sklada iz naslova vseh kapitalskih naložb v druge pravne osebe ne sme presegati 10 % kapitala javnega sklada (Zakon o javnih skladih, 7. člen).

Javni sklad se sme zadolžiti samo zaradi izvajanja namena, zaradi katerega je bil ustanovljen, če je tako določeno v finančnem načrtu, ki ga je sprejel ustanovitelj, in skladno s tem zakonom in predpisi, ki urejajo javne finance. Če drug zakon ne določa drugače, skupni obseg zadolženosti javnega sklada ne sme preseči:

- 10 % kapitala javnega sklada, če so skupni prihodki javnega sklada v preteklem poslovnem letu manjši od kapitala javnega sklada, oziroma

- 10 % skupnih prihodkov javnega sklada v preteklem poslovnem letu, če so skupni prihodki javnega sklada v preteklem poslovnem letu večji od kapitala javnega sklada (Zakon o javnih skladih, 7. člen).

4.5.2 Sredstva za delo javnega sklada

Za kakovostno delovanje sklada so poleg premoženja pomembni tudi prostori, oprema in druga sredstva, ki jih lahko ob ustanovitvi zagotovi ustanovitelj. Sredstva za delo javnega sklada ostanejo v lasti ustanovitelja, vendar jih da v uporabo javnemu skladu. Medsebojne pravice in obveznosti glede premoženja v uporabi uredita ustanovitelj in javni sklad s pogodbo o prenosu premoženja v uporabo. Premoženje, ki ga ima javni sklad v uporabi, se ne šteje za kapital javnega sklada in se ne vpiše v sodni register (Zakon o javnih skladih, 7. člen).

4.5.3 Drugo premoženje

Javni sklad lahko od ustanovitelja ali drugih oseb sprejme v upravljanje ali last za izvajanje skupnih projektov tudi drugo premoženje. Prevzem tega premoženja javni sklad in ustanovitelj uredita s pogodbo. Če druga oseba ni ustanovitelj javnega sklada, pogodba stopi v veljavo, ko da k pogodbi pisno soglasje ustanovitelj. Premoženje, ki ga javni sklad sprejme na podlagi tega člena, se ne šteje za kapital javnega sklada in se ne vpiše v sodni register (Zakon o javnih skladih, 7. člen).

4.6 Nadzorni svet javnega sklada

Nadzorni svet javnega sklada šteje direktorja in najmanj tri in največ šest članov, ki so imenovani s strani ustanovitelja za dobo štirih let. Če je ustanovitelj država, je predsednik nadzornega sveta pristojni minister, v primeru, da je ustanovitelj javnega sklada lokalna skupnost, je predsednik župan. Pristojnosti organom javnega sklada določa ustanovitelj. Naloge nadzornega sveta zaobjemajo tudi predlaganje in podajanje mnenj ustanovitelju o posameznih vprašanjih. Zakon določa pristojnosti nadzornega sveta, zato jih štejemo kot kongentne in ne taksativno določene (Bohinc 2005, 377).

Po 5. členu ZJS ustanovitelj določi organe javnega sklada, število, način izvolitev in mandatno dobo članov oziroma članic javnega sklada. Pristojnosti nadzornega sveta po 16. členu so:

- skrb za zagotavljanje delovanja skladno z njegovim namenom,
- pregledovanje poslovnih knjig,
- sprejema splošne pogoje poslovanja javnega sklada,
- predlaga imenovanje in razrešitev direktorja javnega sklada,
- pripravi poročilo o posameznih poslih javnega sklada,
- če je določeno v zakonu, odloča o drugih zadevah (Zakon o javnih skladih, 16. člen).

Skrb za delovanje v javnem interesu je pglavitna naloga javnega sklada, ostale naloge so pomožne (Bohinc 2005, 377).

4.7 Uprava javnega sklada

Število članov uprave lahko šteje največ tri člane, katere imenuje in razrešuje na podlagi javnega natečaja ter pod pogoji, na način in po postopku, ki so določeni z zakonom in ustanovitvenim aktom. Javna ustanova nima uprave v nasprotju z drugimi javnimi ustanovami, izjemoma, če tega ne določa ustanovitveni akt. Člani uprave javnega sklada imajo zastopniške in poslovodske pristojnosti, pomembna dejavnost je tudi zastopanje in predstavljanje javnega sklada (Bohinc 2005, 380).

5 SKLAD KMETIJSKIH ZEMLJIŠČ IN GOZDOV REPUBLIKE SLOVENIJE

Za smotrnejše razpolaganje in upravljanje s kmetijskimi zemljišči je država 11. marca 1993 ustanovila Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov Republike Slovenije, ki razpolaga tudi s kmetijami in gozdovi, ki so v lasti Republike Slovenije. Njihov primarni namen je skrb za racionalno rabo ter okoljevarstveno vrednost kmetijskih zemljišč, kmetij in gozdov. V vlogi dobrega gospodarja zemljišč, ki so v lasti države, izvajajo slovensko kmetijsko zemljiško politiko in vodi promet s temi zemljišči, jih daje v zakup oziroma zanje podeljuje koncesije. S tem skrbi za obdelovanje in ohranjanje zemljišč, namenjenih tako za proizvodno kot tudi za raziskovalno ali učno-vzgojno dejavnost, skrbi pa tudi za ohranjanje naravnega okolja ter za ohranitev in trajnostni razvoj gozdov (Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov Republike Slovenije 1993).

Smotrno zaokroževanje površin oziroma proizvodnih enot zagotavlja z odkupom, s prodajo in z menjavo zemljišč in v končni fazi pripomore k izboljšanju posestne strukture kmetijskih zemljišč. Poleg tega kot zaščitnik interesa države glede lastništva kmetijskih zemljišč in gozdov v lasti Republike Slovenije skrbi za sodno in zunajsodno ureditev lastninske pravice ter ureja druge stvarne pravice in geodetske zadeve, povezane z zemljišči, s katerimi upravlja (Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov Republike Slovenije 1993).

5.1 Kmetijska politika

Eden prvih sektorjev v gospodarstvu EU, ki je imel skupno politiko, je bilo kmetijstvo. Ostala področja s skupnimi politikami so ribištvo, gozdarstvo in transport. Oblikovanje kmetijske politike, kot skupne politike EU, se oblikuje na nadnacionalni ravni. Pristojnosti za spremembo politike ima Evropska komisija, ki je v vlogi predlagateljice, nadalje morajo te spremembe potrditi kmetijski ministri držav članic EU, včasih pa je potrebna tudi odobritev Evropskega parlamenta. Skupna kmetijska politika EU (SKP) ima dva glavna cilja: izboljšati konkurenčnost evropskih kmetov na mednarodnem področju, ter spodbujati razvoj podeželja, zlasti na revnejših področjih (kjer je BDP manjši od 75 % povprečja v EU).

Glavni predlogi Skupne kmetijske politike (CAP) kot najbolj radikalno izboljšavo kmetijske politike v Evropski uniji vključujejo: separacijo subvencij in proizvodnje, visoki okoljski standardi, **več denarja za razvoj podeželja** v nasprotju z neposrednimi in tržnimi subvencijami, ter za čim **bolj preprost in nebirokratski sistem** (Youth farm 2000).

Zaradi vse večjega pogozdovanja je kmetijska politika ključna za EU, ne samo zato, ker kmetijske površine in gozdovi zajemajo več kot 90 % rabe zemljišč, temveč tudi zato, ker lahko skupna kmetijska politika pomaga Evropi pri obvladovanju večjih izzivov, kot so: zagotavljanje varne in kakovostne hrane, varstvo okolja, prilagajanje novim mednarodnim trgovskim predpisom (Youth farm 2000).

5.2 Raziskovalni problem

Za razvoj podeželja predstavlja temeljni dokument Nacionalni strateški načrt za razvoja podeželja 2007-2013. Podeželskim območjem pomaga politika razvoja, tako da izpolnjujejo svoj potencial kot privlačen kraj za naložbe, delo in življenje. Vse aktivnosti so usklajene z okoljskimi in naravnimi danostmi, ki neposredno podpirajo trajnostni razvoj. Temeljni cilj razvoja podeželja je povečevanje konkurenčnosti v kmetijskem, gozdarskem in živilskem sektorju, kjer lahko izpostavimo inovacije. Pri ustvarjanju novih delovnih mest ter spodbujanju inovacij in podjetništva ter zviševanju dohodkov in promociji enakih možnosti na podeželju so pomembne lokalne pobude. Republika Slovenija bo s PRP 2007-2013 izvajala izbrane ukrepe vseh štirih osi, opredeljenih v Uredbi (ES) št. 1698/2005, ki pa so konkurenčnost kmetijstva in gozdarstva, **izboljšanje okolja in podeželja**, kakovost življenja in diverzifikacija in LEADER. V nadaljevanju se bom osredotočila na razvoj podeželja, ki se bo v Sloveniji odražal s povečanjem kmetijskih zemljišč, in na bolj preprost birokratski sistem, ki bo občinam skrajšal postopek nakupa zemljišč iz Sklada.

Z ukrepi za izboljšanje podeželja je skupna kmetijska politika prinesla tudi spremembe v slovenski zakonodaji na področju kmetijskih zemljišč, ki v veliki meri ležijo tudi v tem, da se bo z novimi spremembami stremelo k doseganju evropskih standardov in norm glede velikosti kmetijskih zemljišč, ki so v Sloveniji veliko premajhna. Novela Zakona o kmetijskih zemljiščih v splošnih določbah po novem definira strateške cilje, pogoje načrtovanja in varstvo kmetijskih zemljišč. Nova je tudi določba o dobrem gospodarju, ki bo omogočala, da

bo obstajala možnost začasnega odvzema zemljišča in predaja v uporabo drugemu zainteresiranemu ponudniku, v kolikor nekdo kmetijskega zemljišča ne bo obravnaval in skrbel kmetijskemu zemljišču primerno (Združenje občin Slovenije 2009).

5.3 Opredelitev problema

Sam vstop Slovenije v Evropsko unijo ni imel direktnega vpliva na nastajanje Osnutka zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o kmetijskih zemljiščih. Zakon je v veljavi od leta 1996, iz česar lahko sklepamo, da so bile potrebne spremembe in prilagoditve nastali situaciji. Prve spremembe, začetnica katerih je bila takratna ministrica za kmetijstvo, so se začele leta 2005, vendar je bil pripravljen samo osnutek, ki pa nikdar ni bil deležen širše obravnave. Skozi dve leti, 2007, je MKGP drugič nameraval spremeniti ZKZ. V pripravo sprememb je bil tokrat aktivno vključen tudi del stroke KGZS. Po usklajevanju pa je bil predlog sprememb ZKZ umaknjen in ni bil obravnavan na Vladi RS. Leta 2009 je bil tretji poskus sprememb, pri katerem je MKGP na svoji spletni strani objavilo osnutek zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o kmetijskih zemljiščih (ZKZ-C). Drugi akterji niso bili vključeni v pripravo Osnutka (glej prilogo A). V zadnjem osnutku iz leta 2009, ki je že tretji po vrsti, so novosti tudi glede prometa kmetijskih zemljišč. Postopek bo manj birokratski in ne bo več dvofazen, saj ga bodo vodile upravne enote. Temeljni cilj v noveli Zakona o skladu kmetijskih zemljišč in gozdov RS je, da se Sklad kot upravljavca obdrži, s tem, da se njegova vloga poveča. Občinam, ki imajo v svoji lasti gozdove, se po noveli nameni del koncesijskih dajatev kot nadomestilo za vzdrževanje lokalne infrastrukture. Novost je tudi, da naj bi se na občine prenesla vsa stavbna zemljišča, ki so v lasti Sklada, kar velja tudi za vse prihodnje spremembe prostorskih aktov občine, hkrati pa se občinam dodeli pravico do nakupa kmetijskega zemljišča ali gozda, ki je v lasti Sklada, in sicer po ceni, ki velja za običajno kmetijsko zemljišče (brez dodatkov zaradi bližine zazidljivih območij). Pravica velja za nakupe izven kompleksov nad 250 ha. Novost je tudi, da bi občine in država lahko sklepali pogodbe s kmetijskimi zemljišči neposredno (brez objave), pri čemer mora takšen promet odobriti občinski svet oziroma vlada. S predlaganimi spremembami se minister ni strinjal, saj je v kratkem odgovoru navedel, da kmetijskih zemljišč ne bo možno kupovati po ceni kmetijskih zemljišč, ampak bo finančna odškodnina različna za različno kakovost zemljišča (Združenje občin Slovenije 2009).

Pri spremembi novele Zakona o kmetijskih zemljiščih se je izoblikovalo novo policy omrežje, ki je poleg obstoječih akterjev vključilo tudi Evropsko komisijo. Vsak izmed njih ima zakonsko določene pristojnosti in naloge, zaradi katerih poseduje različno moč pri pogajanjih v interakciji z drugimi. Spremembe so se prvotno nanašale na povečanje zemljišč, ki so v Sloveniji manjša kot drugje po Evropi. S prenosom zemljišč na občine pa bi le-te pridobile, saj bi tako lahko boljše zadovoljevale potrebe občanov. Policy omrežje, ki se je vzpostavilo po Uredbi ES, je doseglo fazo oblikovanja alternativnih rešitev. Rešitve za izboljšanje razvoja podeželja je predlagalo Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano Republike Slovenije. Odsotnost enega izmed akterjev (Sklad KZG RS) je namreč v tem, da je ta zgolj izvajalec tega zakona in ne predlagatelj (glej prilogo A). Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano Republike Slovenije se je izkazalo za ključnega akterja, saj je samo pripravilo Osnutek predloga zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o kmetijskih zemljiščih, ter zavrnilo predlog občin, da bi se kmetijska zemljišča kupovala po običajni ceni.

Sklep: Posebnosti zakonodajnega postopka se odražajo v tem, da parlament sprejema najboljše odločitve, zato posledično v parlamentarnem postopku ni hierarhičnosti in so udeleženci načeloma postavljeni v enakopraven položaj. Odgovornost parlamenta za sprejemanje odločitev v vseh primerih in vseh okoliščinah je drugi cilj, kateremu sledi zakonodajni postopek, vendar je ta odgovornost zmanjšana zaradi prenosa dela suverenosti na nadnacionalno institucijo, kakršna je EU. Najpomembnejši cilj zakonodajnega postopka, tretji po vrstnem redu, pa je, da vodi do legitimnih odločitev, ki so obvezujoče za vse člane politične skupnosti (Zajc 2009, 13-14). Na procese oblikovanja in izvajanja javnih politik imajo državni javnopolitični igralci na voljo številne javnopolitične instrumente, sredstva, tehnike in ukrepe (Kadunc 2009, 28). Odnosi zaradi prisotnosti prevladujočega akterja (Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano Republike Slovenije) niso bili konsenzualni, saj so na dnevni red prišle tematike, ki jih je Ministrstvo prepoznalo kot najpomembnejše. Na podlagi predstavljenih ugotovitev bom svojo prvo hipotezo zavrnila. Kot prevladujočega akterja bi izpostavila Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano Republike Slovenije, in sicer zaradi zavrjenega predloga Združenja občin Slovenije o nakupu zemljišč. Njegova moč izhaja iz posedovanja konstitucionalnih virov, ki jih civilno-družbeni igralci nimajo. Če povzamem, javnopolitični igralci imajo več pristojnosti (v primerjav z ZOS), posledično pa tudi večjo vlogo oziroma moč pri podajanju predlogov.

V nadaljevanju sem bom podrobnejše osredotočila na pogoje nakupa zemljišč iz Sklada, in sicer na pomembnost kakovosti zemljišča za nakup in na sam postopek nakupa.

Za povečanje in izboljšanje kmetijske dejavnosti je omogočen tudi nakup zemljišč. V zakonu o kmetijskih zemljiščih je opredeljen poseben postopek za nakup zemljišča. Sam postopek poteka tako, da mora upravna enota, na območju katere to kmetijsko zemljišče, gozd ali kmetija leži, ponudbo nemudoma objaviti na oglasni deski in na enotnem državnem portalu E-uprave. Nadalje upravna enota to ponudbo pošlje občini in krajevemu uradu oziroma informacijski pisarni, da jo objavijo na oglasni deski. Rok za ponudbo, ki je objavljena na deski upravne enote, je 30 dni. V kolikor v tem času nihče ne sprejme ponudbe, mora prodajalec, če še želi prodati kmetijsko zemljišče, gozd ali kmetijo, ponudbo ponoviti. Ob nakupu naprodaj danega kmetijskega zemljišča, gozda ali kmetije mora vsakdo dati pisno izjavo o sprejemu ponudbe, ki jo pošlje priporočeno s povratnico prodajalcu in upravni enoti ali neposredno vloži na upravni enoti. Po preteku roka upravna enota za sprejem ponudbe obvesti vse sprejemnike ponudbe in prodajalca priporočeno s povratnico o tem, kdo je sprejel ponudbo v roku. Predkupno pravico pri nakupu kmetijskega zemljišča, gozda ali kmetije, če ni glede kmetijskega zemljišča, gozda ali kmetije, če z drugimi zakoni ni določeno drugače, lahko uveljavljajo upravičenci po naslednjem vrstnem redu: solastnik, kmet, katerega zemljišče, ki ga ima v lasti, meji na zemljišče, ki je naprodaj, zakupnik zemljišča, ki je naprodaj, drug kmet, kmetijska organizacija ali samostojni podjetnik posameznik, ki jima je zemljišče ali kmetija potrebna za opravljanje kmetijske oziroma gozdarske dejavnosti, Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov Republike Slovenije za Republiko Slovenijo. Cena zemljišča je odvisna od njegove kakovosti in bližine zazidljivih območij (Združenje občin Slovenije 2009).

Predlog, podan s strani vključenih igralcev pri spremembah Zakona o kmetijski zemljiščih, se nanaša na spremembe prometa s kmetijskimi zemljišči, in sicer naj bi se postopki skrajšali, postopek ne bo več dvofazen in vodile ga bodo upravne enote. Občine in država naj bi sklepali pogodbe s kmetijskimi zemljišči neposredno (brez objave), pri čemer mora takšen promet odobriti občinski svet oziroma vlada. Kmetijskih zemljišč ne bo možno kupovati po ceni kmetijskih zemljišč, ampak bo finančna odškodnina različna za različno kakovost zemljišča.

Sklep: Hipotezo, ki se nanaša na nakup kmetijskega zemljišča, bom zavrnila. Birokratski sistem za nakup kmetijskih zemljišč je precej zahteven, hkrati pa tudi dolgotrajen prav zaradi vključenost upravne enote, občine in krajevnega urada. Po navedba g. Bizjaka se bodo postopki tako prometa kot tudi zakupa s kmetijskimi zemljišči poenostavili in skrajšali (glej prilogo A). Vitalnega pomena za zmanjšanje razlik med občinami bi bilo, da se občine vključi med prednostne upravičence pri nakupu kmetijskih zemljišč.

5.4 Predlog zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o kmetijskih zemljiščih

V Zakonu o kmetijskih zemljiščih (Uradni list RS, št. 55/03 – uradno prečiščeno besedilo) se v **1. členu prvi odstavek spremeni tako, da se glasi:**

»Ta zakon ureja načrtovanje in varstvo kmetijskih zemljišč, njihov promet in zakup, agrarne operacije in skupne pašnike«.

Za 1. členom se doda nov 1a. člen, ki se glasi:

Cilji tega zakona so:

- *ohranjanje in izboljšanje proizvodnega potenciala kmetijskih zemljišč za zagotavljanje prehranske varnosti;*
- *načrtovanje ravnanja in upravljanja s kmetijskimi zemljišči, ki omogočata razvoj kmetijskih gospodarstev in upoštevata trajnostni, večnamenski in celostni razvoj podeželja ter ohranjata njegovo poseljenost;*
- *varovanje kmetijskih zemljišč.*

Utemeljitev:

Z vse večjim pogozdovanjem, istočasno pa izgubljanjem kmetijskih površin smo bili v Sloveniji priča v zadnjih letih. Med letoma 2002 in 2007 se je skupna površina njiv in vrtov zmanjšala za neverjetnih 35 tisoč hektarjev (Zgonik 2009, 24). Po statističnih podatkih, ki so prikazani v tabeli, je mogoče ugotoviti, da je kmetijskih površin vse manj. Kmetijska zemljišča so vitalnega pomena, tako za državo kot tudi za proizvodnjo hrane, ter njeno zagotavljanje. Prav zaradi tega je potrebno v zakonu opredeliti cilje za ohranjanje in

izboljšanje le-teh. Cilji so skladni z Uredbo ES za razvoj podeželja, prav tako tudi z Nacionalnim strateškim načrtom za razvoj podeželja Republike Slovenije 2007-2013.

V 2. členu se drugi odstavek spremeni tako, da se glasi:

»Kmetijska zemljišča se na podlagi njihovih naravnih lastnosti, lege in obsega razvrščajo na:
- najboljša kmetijska zemljišča, to so zemljišča, ki so najprimernejša za kmetijsko obdelavo;
- druga kmetijska zemljišča, ki so manj primerna za kmetijsko obdelavo«.

Tretji odstavek se glasi:

Najboljša kmetijska zemljišča so:

- *zemljišča, na katerih je najširša možnost rabe tal, ki se kaže v možnosti gojenja kmetijskih rastlin, ki uspevajo pri nas, če lega tal omogoča uporabo ustrezne kmetijske mehanizacije;*
- *zemljišča, na katerih je delno otežena možnost rabe tal zaradi fizikalnih lastnosti tal, kar zmanjšuje možnost izbora gojenja kmetijskih rastlin;*
- *zemljišča, ki so po svojih naravnih danostih primerna za trajne nasade (sadovnjaki, vinogradi, hmeljišča, oljčni nasadi ipd.);*
- *zemljišča, ki so zaradi izjemnih lastnosti in lege najprimernejša za vrtnarsko proizvodnjo;*
- *zemljišča, ki so oblikovana (združena) v komplekse.*

Utemeljitev:

Po Vrščajevem mnenju izginjajo pomembne vrednote, ki se odražajo v tem, da za razliko od nekaterih drugih držav pri nas nimamo zavedanja, da so tla, zemljišča zelo pomemben naravni vir. Iz tega lahko sklepamo, da je hrano razmeroma preprosto kupiti v supermarketu. V zadnjih 10 do 15 letih skoraj ni bilo govora o prehranski vrednosti, ki bi jo Slovenija morala imeti, s tem, da bi sama proizvedla zadostne količine hrane. Zavedanja pomembnosti zagotavljanja zadostne količine hrane se je obudila ob naftnem cenovnem šoku, ki je pripomogel k drastični podražitvi hrane (Zgonik 2009, 24).

Razvrščanje kmetijskih zemljišč na najboljša kmetijska zemljišča, ki so najprimernejša za kmetijsko obdelavo in druga kmetijska zemljišča, ki so manj primerna za kmetijsko obdelavo, je precej ohlapna. Pri kriterijih za razvrščanje kmetijskih zemljišč bi morali vključevati tudi fizikalne lastnosti tal, saj na določenih zemljiščih, ki so v predlogu definirana kot najboljša, ne morejo uspevati vse poljščine. Druga pomanjkljivost se kaže v tem, da stremimo h koncentraciji zemljišč, vendar bi bilo včasih smiselno nekatera zemljišča prepustiti za druge namene.

Sedmi odstavek se glasi:

»Sprememba namembnosti pomožnega kmetijsko-gozdarskega objekta, ki stoji na kmetijskem zemljišču, v nekmetijske namene ni možna. Sprememba namenske rabe površine, namenjene objektom za kmetijsko proizvodnjo, je v postopkih sprejemanja prostorskih aktov mogoča le s soglasjem ministrstva, pristojnega za kmetijstvo«.

V 7. členu se drugi odstavek spremeni tako, da se glasi:

»Na zemljiščih, ki so s prostorskim aktom lokalne skupnosti namenjena za nekmetijske namene, se ne sme napraviti trajnih nasadov oziroma kako drugače ovirati predvidene namembnosti teh zemljišč«.

Utemeljitev:

V Sloveniji je le 800 kvadratnih metrov kmetijskih površin na prebivalca, v Evropski uniji je povprečje 2.500 kvadratnih metrov. Po statističnih izračunih za preživetje potrebujemo 2.000 kvadratnih metrov. Trend predlaganja sprememb kmetijskih zemljišč v stavbna v eni občini je okoli 1.200 ha, sledi občina s predlogom za okoli 600 ha in tudi ni redkost spremembe namembnosti na 200 ha najboljših kmetijskih zemljišč. Z obstoječimi načrtnimi akti ali novimi prostorskimi načrti se pripravljajo in načrtujejo obsežne spremembe kmetijskih zemljišč v druge namenske rabe. Največji problem se pojavlja ob preobsežnem predlaganju sprememb, katerim primanjkuje strokovna podlaga in upoštevanje realnih potreb. Po mnenju dr. Vrščaj imajo župani preveč proste roke. Pravi, da:

V času nekdanje Jugoslavije, ko so bili spomini na lakote še živi, so kakovostna zemljišča zelo ščitili, danes pa so te varovalke oslabili in dali županom v roke možnost odločanja o tem, kakšni bodo urbanistični načrti. Razdrobljenost slovenskih občin je katastrofalna, na občinah delajo premalo poučeni ljudje in dejansko podležejo lokalnim usmeritvam, tudi pritiskom, in pozidavajo najboljša zemljišča. Politična garnitura v občini si spomenik najhitreje postavi tako, da postavi industrijsko cono, odpre nova delovna mesta ... (Zgonik 2009, 24).

Vse pogosteje se dogaja, da kmetijska zemljišča preidejo v last nekmetov, kjer se kmetijskim zemljiščem spremeni namembnost in preidejo v stavbna zemljišča. Kot je razvidno iz priloge E in F, je največ pobud za spremembo namembnosti prav zaradi organizirane stanovanjske gradnje, kar pa nima razvojnih funkcij za samo občino. Natančne podatke o bilanci sprememb namembnosti je težko pridobiti in občine jih večinoma tudi nimajo, kar se odraža v tem, da se dogajajo špekulacije. Pomanjkljivosti se kažejo tudi v tem, da poleg koncentracije zemljišč, h kateri stremimo, občine ne posedujejo zadostne kvadrature kmetijskih zemljišč, ki bi jih lahko zamenjala za druga, manj primernejša za kmetijstvo, vendar primerna za gradnjo nepremičnin, saj bi z davkom na promet nepremičnin, ki je tudi eden izmed virov financiranja občin, opredeljen v 53. členu Zakona o lokalni samoupravi, pridobila na tržni moči.

18. člen se spremeni tako, da se glasi:

Lastnik lahko sklene darilno pogodbo, pogodbo darila za primer smrti, pogodbo o dosmrtnem preživljanju, pogodbo o preužitku, katere predmet so kmetijska zemljišča, gozdovi ali kmetija, le z osebami prvega in drugega dednega reda v skladu z zakonom, ki ureja dedovanje (v nadaljnjem besedilu: dedni red), nosilcem ali članom kmetije v skladu z zakonom, ki ureja kmetijstvo, z lokalno skupnostjo ali državo. Pogodbe iz tega člena morajo biti sklenjene v obliki notarskega zapisa.

Pogodbe, sklenjene v nasprotju s tem členom, so nične.

Utemeljitev:

Z uveljavljanjem lastnikove pravice, da lahko sklene pogodbo z osebami prvega in drugega dednega reda pogostokrat kmetijska zemljišča preidejo v last nekmetov oziroma sorodnikov, ki niso zainteresirani za kmetovanje. Z uveljavljanjem pravice do dedovanja se povečuje razdrobljenost kmetijskih zemljišč in tudi zaraščanje, ki pa postaja pereč nacionalni problem, saj so pomembna za zagotavljanje zadostne količine hrane, kar je tudi eden izmed cilje skupne kmetijske politike.

V 27. členu se drugi odstavek spremeni tako, da se glasi:

Pri zakupu kmetijskega zemljišča, gozda ali kmetije, če ni glede kmetijskega zemljišča, gozda ali kmetije z drugimi zakoni določeno drugače, lahko uveljavljajo prednostno pravico upravičenci po naslednjem vrstnem redu:

- 1. solastnik dosedanji zakupnik;*
- 2. solastnik;*
- 3. dosedanji zakupnik;*
- 4. zakupnik zemljišča, ki meji na zemljišče, ki se daje v zakup in kmet, katerega zemljišče, ki ga ima v lasti, meji na zemljišče, ki se daje v zakup;*
- 5. drug kmet, kmetijska organizacija ali samostojni podjetnik posameznik, ki jim je zemljišče ali kmetija potrebna za opravljanje kmetijske oziroma gozdarske dejavnosti.*

Za šestim odstavkom se doda nov sedmi odstavek, ki se glasi:

Kadar bi bili stroški prestrukturiranja kmetijskega gospodarstva zaradi omejitev ali izgub kmetijskih zemljišč, ki jih določajo predpisi ali akti države, nesorazmerno visoki glede na zmožnost kmetijskega gospodarstva, ali prestrukturiranje ni realno mogoče zaradi socio-ekonomske situacije in obsega zemljišč, se ne glede na določbe tega člena nosilec takega kmetijskega gospodarstva, pri izraženem interesu za zakup zemljišč, uvrsti na prvo mesto. V tem primeru lahko nosilec kmetijskega gospodarstva uveljavlja predkupno pravico le ob pogoju, da kmetijska zemljišča v lasti, ki se nahajajo na prvem vodovarstvenem območju oziroma varovanem območju, da v zakup Skladu kmetijskih zemljišč in gozdov Republike Slovenije ali občini.

Utemeljitev:

Da bi Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov Republike Slovenije lahko izvajal svojo funkcijo, bi bilo potrebno uveljaviti prakso, da lahko odkupi vsa ponujena kmetijska zemljišča, če ni drugih interesentov, ki imajo prednostno pravico pred njim. Kmetijska zemljišča so nacionalnega pomena in jih je potrebno zaščititi, še zlasti, če gre za zemljišča najboljše kakovosti. Pomanjkljivost se kaže tudi v tem, da lokalna skupnost ni uvrščena med upravičenci za zakup zemljišč, če ni drugih zainteresiranih, ki imajo prednostno pravico pred njo. S tem pa jim je tudi onemogočeno pridobivanje lastnih finančnih sredstev ter posledično tudi zmanjševanje razlik med občinami, saj bi s temi zakupi kmetijskih zemljišč pridobile na tržni moči in ne bi bile toliko odvisne od državnega proračuna.

6 ZAKLJUČEK

Cilj diplomskega dela je bil ugotoviti, kakšne spremembe se nam obetajo na področju kmetijstva ter kakšne posledice to prinaša občinam. Nakaže se problem transparentnosti in sodelovanja med državo in občino, s tem pa tudi potreba po ustanavljanju regij.

Prvo hipotezo bom na podlagi indikatorjev, kateri so bili vodilo skozi celotno delo, zavrnila, saj so pokazali, da spremembe niso izboljšale interakcije med lokalno in državno ravno, kar se odraža v razlikah razvojnega potenciala med posameznimi občinami. Sam vstop Slovenije v Evropsko unijo ni imel neposrednega učinka na področju kmetijstva, saj je k temu pripomogla zastarelost Zakona o kmetijskih zemljiščih. Sredstva za doseganje le-teh so v pristojnosti držav članic. Znova se je izkazalo, da imajo državni igralci z zakonom določeno več pristojnosti, iz katerih izhaja njihova moč pri pogajanjih v interakciji z drugimi igralci, predvsem civilno-družbenimi.

Ob pregledu statističnih podatkov, še zlasti o rabi kmetijskih zemljišč, sem opazila razlike med občinami. Občini, kot sta Ljubljana in Domžale, se soočata s čedalje manj kmetijskimi zemljišči in večjo spremembo namembnosti le-teh. S posedovanjem in nakupom kmetijskih zemljišč in možnostjo njihove zamenjave za druga zemljišča, manj primerna za kmetovanje, bi občine pridobile na tržni moči. Iz tega lahko sklepamo, da bi se zmanjšale razlike med občinami, vendar jim to ni omogočeno iz dveh razlogov. Prvi je finančna nezmogljivost občin, drugi pa nevrščenost med prednostne upravičence za nakup zemljišč, zato bom svojo drugo hipotezo zavrnila.

Vsi organi, vključeni v javno upravo, sestavljajo celoto, zato so rezultati odvisni od kooperativnosti med njimi. Lokalno skupnost, kot avtonomno enoto, oziroma Združenje občin Slovenije, kot reprezentativnega predstavnika civilne družbe, bi bilo potrebno vključiti v sodelovanje pri predlaganju sprememb Zakona o kmetijskih zemljiščih, saj so v neposrednem stiku z državljanji, katerih spremembe se bodo dotikale. Lokalna skupnost je v razmerju z državnim akterjem, Ministrstvom za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano Republike Slovenije, šibkejši člen, zato menim, da bi bilo potrebno ustanoviti pokrajine in v sklopu le-teh tudi fond zemljišč, ter inšpekcijo za nadzor nad rabo kmetijskih zemljišč, zato da bi se zavarovanje

kmetijskih zemljišč obravnavalo ločeno od gozdov, saj so z zaraščanjem le-teh v večini slednji.

V danem trenutku pisanja sklepa se nam obetajo nove spremembe na področju kmetijskih zemljišč, in sicer ustanovitev novega organa za nadzor nad njimi. Zaradi specifične reliefne strukture in enovitosti same države dosedanje izkušnje kažejo, da kljub možnosti izmenjave dobrih praks med državami, še vedno stremimo k lastnim predlogom.

Centralistično pristopanje države k problemom in represivni ukrepi, še zlasti na lokalni ravni, so obsojeni na neuspeh. Z ustanavljanjem novih občin se kažejo tako pozitivni (avtonomija, večji razvojni kapital s pomočjo sredstev iz kohezijskega sklada, manjše razlike med njimi itd.), kot tudi negativni učinki (premalo strokovnega kadra). Praksa kaže, da razdrobljenost občin nima pozitivnih učinkov, vsaj kar se tiče kompetentnosti civilno-družbenih igralcev, v primerjavi z državnimi akterji. Namesto zastopanja kolektivno dobrega se pojavljata dva pola, in sicer lokalni in državni. To razmišljanje me privede do teorije, da vlada dela za ljudi. Občine bodo lahko kupovale zemljišča, vendar z davkoplačevskim denarjem, ki bo nadalje pritekal v državni proračun. V ospredju ostajajo državni interesi. Ali so res interesi za skupno dobro, pa bo pokazal čas.

LITERATURA

Bohinc, Rado. 2005. *Osebe javnega prava*. Ljubljana: GV založba.

Bučar, Franc in Janez Šmidovnik. 1975. *Javna uprava in občan*. Ljubljana: Fakulteta za sociologijo, politične vede in novinarstvo.

Čok, Mitja, Valentina Prevolnik in Tine Stanovnik, ur. 1998. *Javne finance v Sloveniji*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.

Erjavec, Emil. 2005. *Evropsko kmetijsko pravo*. Ljubljana: GV založba.

EUR Lex - Dostop do zakonodaje evropske unije 2003. *Skupna kmetijska politika..* Dostopno prek: http://eur-lex.europa.eu/sl/dossier/dossier_42.htm (23. april 2010).

Eu4journalists. 1962. *Skupna kmetijska politika*. Dostopno prek: <http://www.eu4journalists.eu/index.php/dossiers/slovenian> (25. april 2010).

Evropska unija in skupna kmetijska politika. 2000. *Youth farm*. Dostopno prek: http://www.itr.si/javno/youth_farm/sl (24. april 2010).

Ferfila, Bogomil in Polonca Kovač. 2000. *Javne politike in javna ekonomika*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

Ferfila, Bogomil. 2007. *Ekonomski vidiki javnega sektorja*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

Fink-Hafner, Danica. 2002. *Analiza politik*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

Haček, Miro. 2007. *Sodobni uslužbenski sistemi*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

Javni informacijski sistem prostorskih podatkov Mestne občine Ljubljana. 2010a. *Mestna občina Ljubljana*. Dostopno prek: <http://urbanizem.ljubljana.si> (15. avgust 2010).

--- 2010b. *Mestna občina Ljubljana*. Dostopno prek: <http://urbanizem.ljubljana.si> (15. avgust 2010).

Kadunc, Marko. 2009. *Javnapolitična omrežja in državne strukture: Primer izgradnje avtocestnega omrežja v Sloveniji*. Dostopno prek: <http://dk.fdv.uni-lj.si/diplomska/pdfs/kadunc-marko1.pdf> (12. maj 2010).

Kustec-Lipicer, Simona. 2010. *What Do Policy Network Do?* Dostopno prek: http://www.fdv.uni-lj.si/Spletni_referat (7. maj 2010).

Lajh, Damjan. 2006. *Evropeizacija in regionalizacija*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano Republike Slovenije. 2007. *Program razvoja podeželja*. Dostopno prek: <http://www.mkgp.gov.si> (12. maj 2010).

--- 2009. *Predlog zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o kmetijskih zemljiščih*. Dostopno prek: <http://www.mkgp.gov.si> (25. maj 2010).

Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov Republike Slovenije. 1993. *Organizacija Sklada kmetijskih zemljišč in gozdov Republike Slovenije*. Dostopno prek: <http://www.s-kzg.gov.si> (24. april 2010).

Stanišič, Jerneja. 2007. *Vpliv EU na spreminjanje nacionalnega javnapolitičnega omrežja: primer vetrnih elektrarn v Sloveniji*. Dostopno prek: <http://dk.fdv.uni-lj.si/diplomska/pdfs/Stanisic-Jerneja.PDF> (12. maj 2010).

Stephen, George. 1997. *Policy Network and the European Union*. Dostopno prek: http://www.fdv.uni-lj.si/Spletni_referat (7. maj 2010).

Strokovno srečanje pravnikov s področja javnega prava. 1995. *1. strokovno srečanje pravnikov s področja javnega prava, Brdo pri Kranju, 28. in 29. november 1995*. Ljubljana: Inštitut za javno upravo.

Šmidovnik, Janez. 1985. *Teoretične osnove upravljanja*. Ljubljana: Višja upravna šola Edvarda Kardelja v Ljubljani.

Šturm, Lovro. 1984. *Upravnopravne institucije*. Ljubljana: Univerza Edvarda Kardelja v Ljubljani, Pravna fakulteta.

Zakon o javnih skladih (ZJS-1). Ur. l. RS 77/2008. Dostopno prek: http://zakonodaja.gov.si/rpsi/r05/prepis_ZAKON1595.html (27. maj 2010).

Zajc, Drago. 2009. *Sodobni parlamentarizem in proces zakonodajnega odločanja: (s posebnim poudarkom na Državnem zboru RS)*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

Združenje občin Slovenije. 2003. *Statut*. Dostopno prek: http://zos.s5.net/index.php?page=vsebina&page_id=23# (10. maj 2010).

--- 2009. *Predlog zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o kmetijskih zemljiščih*. Dostopno prek: <http://www.zdruzenjeobcin.si> (24. april 2010).

Zgonik, Staš. 2009. Njive nadomešča beton. *Mladina* (24). Dostopno prek: http://www.mladina.si/tehdnik/200924/njive_nadomesca_beton (25. julij 2010).

PRILOGE

Priloga A: Intervju z gospodom Bizjakom

KMETIJSKO GOZDARSKA ZBORNICA SLOVENIJE

- 1. Znano je, da so se z vstopom Slovenije v Evropsko unijo dogodile spremembe tudi na kmetijskem področju. Zanima me, kako se je to odražalo pri spremembah novela Zakona o kmetijskih zemljiščih in kakšna je bila vaša vloga pri noveli?**

Sam vstop Slovenije po našem mnenju ni imel direktnega vpliva na nastajanje Osnutka Zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o kmetijskih zemljiščih (ZKZ-C), ki je objavljen na spletni strani Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano RS (MKGP).

Povedati je potrebno, da je sedaj veljavni Zakon o kmetijskih zemljiščih (ZKZ) zastarel in velja z manjšimi spremembami že od leta 1996. Spremembe so potrebne in bi bile potrebne, ne glede na vstop Slovenije v EU. Po vstopu Slovenije v EU je sedanji predlog spremembe že tretji po vrsti. Leta 2005 je takratna ministrica za kmetijstvo začela postopek spremembe ZKZ, vendar je bil pripravljen samo osnutek, ki pa ni bil nikdar deležen širše obravnave.

Leta 2007 je MKGP drugič nameravalo spremeniti ZKZ. Takrat je bil v pripravo sprememb aktivno vključen tudi del stroke KGZS. Po usklajevanju pa je bil predlog sprememb ZKZ umaknjen in ni bil obravnavan na Vladi RS.

Tretji poizkus spremembe pa se je zgodil leta 2009. MKGP je na svoji spletni strani objavilo Osnutek Zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o kmetijskih zemljiščih (ZKZ-C). KGZS ni bila povabljen k pripravi Predloga, niti nam ni znano, kdo je sploh sodeloval pri pripravi Predloga. Predlog smo obravnavali na ustreznih strokovnih odborih KGZS in podali naše pisne pripombe. S pripombami smo seznanili MKGP s prošnjo, da se MKGP do njih pisno opredeli. Po devetih mesecih odgovora s strani MKGP še nismo prejeli, Predlog pa tudi še ni bil dan v vladno proceduro.

- 2. Kdo so bili vsi vključeni akterji pri spremembah novele Zakona o kmetijskih zemljiščih in kakšni odnosi so se vzpostavili med sodelujočimi akterji?**

Kot že povedano, nam ni znano, kdo je sodeloval pri pripravi Osnutka Zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o kmetijskih zemljiščih (ZKZ-C). KGZS ni sodelovala pri nastajanju dokumenta kot partner, ampak smo na osnovi že objavljenega predloga na spletni strani MKGP lahko dajali samo pripombe. Odnosi med MKGP in KGZS so sicer dobri.

- 3. Kakšni so bili odnosi pred vstopom Slovenije v Evropsko unijo med akterji, ki so bili udeleženi pri spremembah novele Zakona o kmetijskih zemljiščih?**

Tudi pred vstopom Slovenije v Evropsko unijo so bili odnosi med MKGP in KGZS dobri.

4. Zanima me, ali je stopnja sodelovanja med akterji višja po vstopu Slovenije v Evropsko unijo?

Ne, stopnja sodelovanja med MKGP IN KGZS je ostala enaka tudi po vstopu Slovenije v EU, sodelovanje je bilo vseskozi dobro.

5. Kakšni so pogoji za nakup zemljišča iz Sklada kmetijskih zemljišč in gozdov Republike Slovenije? Ali se bodo z novelo Zakona o kmetijskih zemljiščih spremenili (mislim na zadnjo, ki je še v obravnavi)?

Pogoji za nakup zemljišč Sklada kmetijskih zemljišč in gozdov Republike Slovenije morajo potekati v skladu z Zakonom o kmetijskih zemljiščih.

Postopek je naslednji:

Sklad kot prodajalec vloži ponudbo za prodajo kmetijskega zemljišča, kmetije ali gozda v treh izvodih na upravno enoto, na območju katere leži pretežni del zemljišč, ki so predmet prodaje. Upravna enota ponudbo objavi na oglasni deski in na e-portal. Kupec mora pisno izjavo o sprejemu ponudbe poslati priporočeno s povratnico prodajalcu in upravni enoti v roku 30 dni od dneva, ko je bila ponudba objavljena na oglasni deski. Od trenutka, ko kupec sprejme ponudbo, je le-ta zavezujoča tudi za prodajalca. Če nihče v 30-dnevnem roku ne sprejme ponudbe, mora prodajalec, če še vedno želi prodati kmetijsko zemljišče, gozd ali kmetijo, svojo ponudbo ponoviti. Po sklenitvi prodajne pogodbe je potrebno na upravni enoti vložiti vlogo za odobritev pravnega posla; rok za vložitev vloge je 60 dni od preteka roka za sprejem ponudbe. Upravna enota odobri ali zavrne odobritev pravnega posla z odločbo, kadar pa odobritev ni potrebna, izda o tem potrdilo. Če v 60-dnevnem roku vloga za odobritev pravnega posla ni posredovana na upravno enoto, je potrebno ponudbo za prodajo kmetijskega zemljišča, kmetije ali gozda ponoviti.

Kupci s prednostno pravico po vrstnem redu so:

1. solastnik;
2. kmet, katerega zemljišče, ki ga ima v lasti, meji na zemljišče, ki je naprodaj (kmet mejaš);
3. zakupnik zemljišča, ki je naprodaj;
4. drug kmet;
5. kmetijska organizacija ali samostojni podjetnik posameznik, ki jima je zemljišče ali kmetija potrebna za opravljanje kmetijske oziroma gozdarske dejavnosti.

V primeru, da je znotraj posamezne skupine prednostnih upravičencev več oseb, ima prednost:

1. kmet, ki mu kmetijska dejavnost pomeni edino ali glavno dejavnost;

2. kmet, ki zemljišče sam obdeluje;
3. kmet, ki ga določi prodajalec.

Prednostni upravičenci pri nakupu gozdov so:

1. Republika Slovenija, če gre za varovalne gozdove ali za gozdove s posebnim namenom;
2. lokalna skupnost pri gozdovih s posebnim namenom;
3. lastnik, katerega zemljišče meji na gozd, ki se prodaja;
4. lastnik, katerega gozd je najbližje gozdu, ki se prodaja.

Če bo Zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o kmetijskih zemljiščih (ZKZ-C) sprejet, se bodo postopki tako prometa kot tudi zakupa s kmetijskimi zemljišči poenostavili in skrajšali.

6. Kakšno je vaše mnenje o spremembah novele Zakona o kmetijskih zemljiščih in kakšne so posledice sprememb za Kmetijsko gozdarsko zbornico Slovenijo?

KGZS načeloma podpira vse spremembe Zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o kmetijskih zemljiščih (ZKZ-C), s katerimi se:

- varujejo kmetijska zemljišča pred spremembo namembnosti,
- preprečuje zaraščanje kmetijskih zemljišč,
- preprečuje prehajanje kmetijskih zemljišč v roke nekmetov,
- poenostavlja in olajša prodaja in menjava kmetijskih zemljišč med kmeti,
- spodbuja zaokroževanje kmetijskih zemljišč,
- uvede poostren nadzor nad obdelanostjo kmetijskih zemljišč.

KGZS je mnenja, da bi bila sedaj priložnost, da se v Zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o kmetijskih zemljiščih (ZKZ-C) vključijo tudi nekatere stvari, ki sedaj v Zakonu niso zajete in tudi v ZKZ-C niso predvidene, na primer odškodnine za posege na kmetijska zemljišča pri graditvi javne infrastrukture, vzpostavitev služnosti ipd. Bojimo se, da ZKZ-C ne bo v zadostni meri zavaroval najboljših kmetijskih zemljišč pred spremembo namembnosti. Prav tako se bojimo, da ZKZ-C ne bi bil sprejet pravočasno in bi zaradi sprejetij občinskih prostorskih načrtov (v vseh slovenskih občinah) izgubili še nadaljnjih 10 do 12 tisoč ha kmetijskih zemljišč.

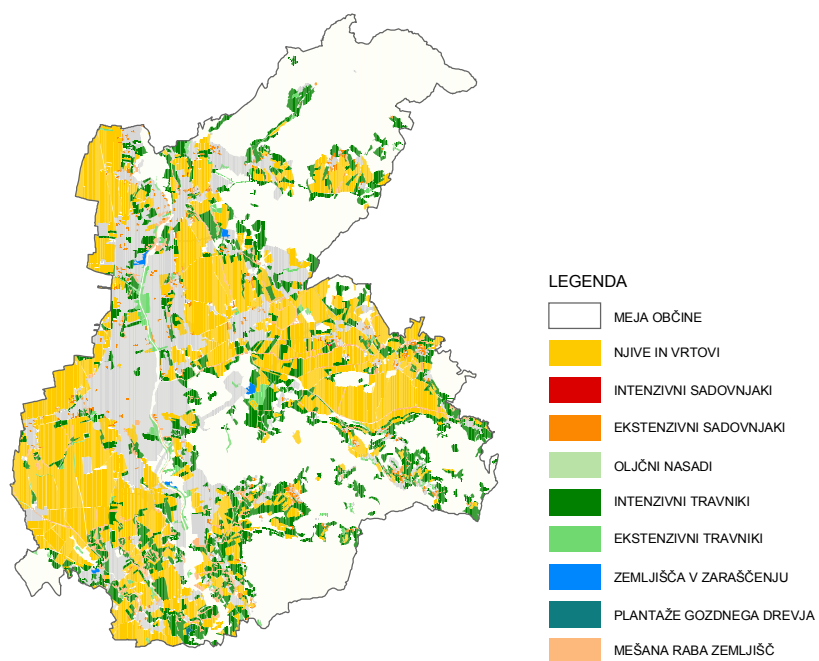
Posebnih posledic za KGZS novi zakon, v kolikor sploh bo sprejet, ne bo imel.

Priloga B: Intervju z gospo Polono Bitenc

1. Kot vemo, se obetajo spremembe Zakona o kmetijskih zemljiščih. Podanih je več predlogov. Zanima me, kakšno je vaše mnenje o njih, predvsem njihove prednosti in slabosti?

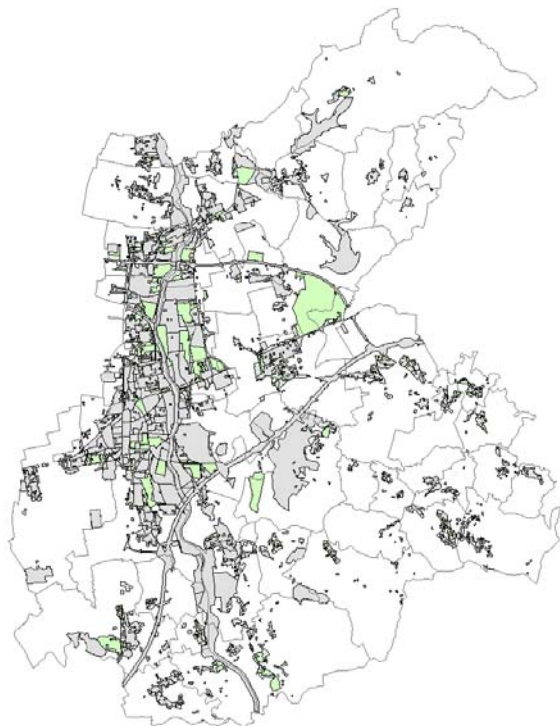
Zaradi vse večjega pogozdovanja so bile spremembe pričakovane in potrebne. Kot vemo, naj bi se na občine prenesla vsa stavbna zemljišča, ki so bila do leta 2004 uvrščena med kmetijska nezazidana stavbna zemljišča. Pri predlogu o razvrščanju kmetijskih zemljišč v dve skupini, in sicer K1 (ne sme se poseljevati) in K2 (kmetijstvo slabše kakovosti), bi bilo potrebno upoštevati tudi samo sestavo tal, ki je ključna za uporabo zemljišča. Nadalje se pojavi pomanjkljivost pri odkupu zemljišč, s čimer bi občina pridobila moč za trgovanje, vendar nima prednostne pravice. Prav tako je zaradi vse večje urbanizacije vse več pobud za spremembo namembnosti kmetijskih zemljišč, katera preidejo v stavbna zemljišča. Posledično to pomeni, da kmetijsko zemljišče, kateremu je spremenjena namembnost in preide v stavbno, ne pripada več Skladu kmetijskih zemljišč in gozdov Republike Slovenije, temveč Stanovanjskemu skladu Republike Slovenije.

Priloga C: Slika kmetijskih površin v občini Domžale

Vir: Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano RS 2009.

Priloga Č: Slika zazidanih in nezazidanih območij v občini Domžale

Vir: Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano RS 2009.

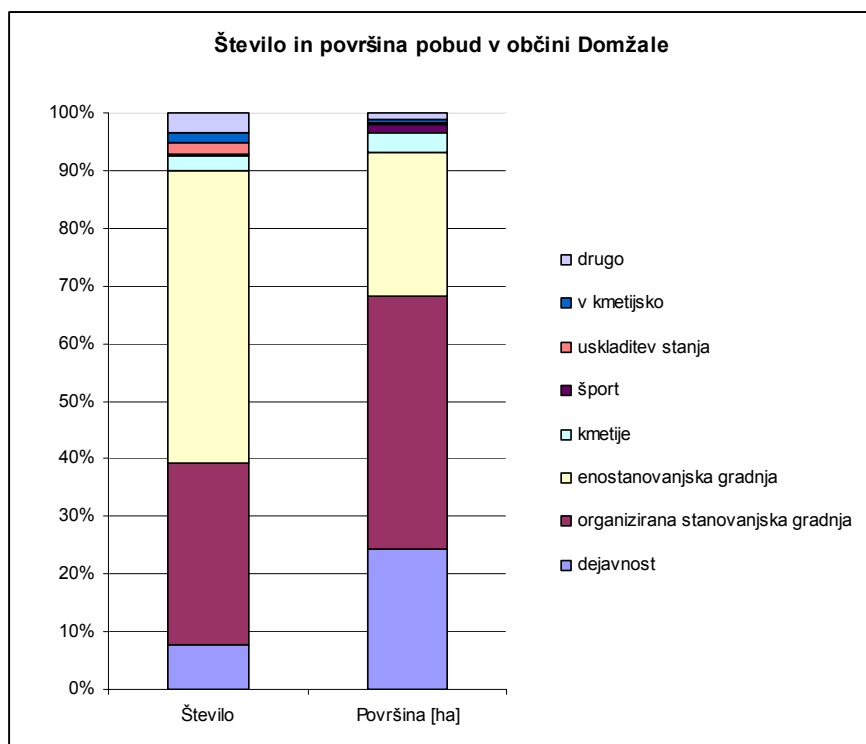
Priloga D: Tabela bilanc in pobud za spremembo namembnosti rabe prostora

Tabela D. 1 : Bilanca pobud za spremembo namenske rabe prostora

Tip pobude	Število	Površina [ha]
Dejavnost	53	105,91
organizirana stanovanjska gradnja	211	191,45
enostanovanjska gradnja	343	108,23
Kmetije	16	15,04
Šport	3	6,13
uskladitev stanja	13	1,20
v kmetijsko	11	3,06
Drugo	24	4,38
Skupaj	674	435,4

Vir: Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano RS 2009.

Priloga E: Graf bilanc pobud za spremembo namembnosti rabe prostora

Vir: Občina Domžale 2008.

Priloga F: Tabela pobud in pripomb od leta 2007-2010 v Metni občini Ljubljana

Mesec in leto	Pobude in pripombe	Upoštevane (delno ali v celoti)
2008 (prva javna razgrnitev)	3.800	1.470
2009 (druga javna razgrnitev)	3.300	

Vir: Občinski prostorski načrt Mestne občine Ljubljana 2008.

Tabela F. 2: . Namenska raba zemljišč v občini Ljubljana

NAMENSKA RABA DRP 1986-2000 (ha)	OPN MOL ID (ha)
Stavbna zemljišča	76.857.962
Primarna namenska raba	1.945.919.182
G-pretežno gozdne površine	1.146.910.790
K-pretežno kmetijske površine	79.908.010

Vir: Občinski prostorski načrt Mestne občine Ljubljana 2000.

Priloga G Tabela kmetijskih gospodarstev v Sloveniji po letih

Kmetijska gospodarstva, splošni pregled, Slovenija, po letih

	Število kmetijskih gospodarstev		Površina kzu	
	2005	2007	2005	2007
	Kmetijska gospodarstva	77.175	75.340	485.432
..Kmetijska podjetja	133	131	25.447	25.593
..Družinske kmetije	77.042	75.209	459.986	463.182
Pretežni namen kmetijske pridelave družinskih kmetij: za lastno porabo	52.767	45.574	207.106	158.257
Pretežni namen kmetijske pridelave družinskih kmetij: za prodajo	24.274	29.635	252.880	304.925
Kmetijska gospodarstva z ekološkim kmetovanjem	1.224	1.546	16.948	24.567
Kmetijska gospodarstva v postopku preusmeritve v ekološko kmetovanje	433	332	8.227	4.248
Kmetijska gospodarstva v območjih z omejenimi dejavniki za kmetijsko dejavnost, hribovska in gorska območja	42.762	42.138	259.335	258.786
Kmetijska gospodarstva v območjih z omejenimi dejavniki za kmetijsko dejavnost, druga območja z omejenimi dejavniki	15.237	15.991	90.945	97.632
Kmetijska gospodarstva ki ne ležijo v območjih z omejenimi dejavniki za kmetijsko dejavnost	19.175	17.211	135.151	132.356
Kmetijska gospodarstva v območjih z okoljskimi omejitvami	28.941	23.952	195.149	168.334

Opombe:

VIR: Statistični urad Republike Slovenije 2007.

Kmetijska gospodarstva – splošni pregled po statističnih regijah, Slovenija

	SLOV ENIJ A	Pom ursk a	Podr avsk a	Kor ošk a	Savi njsk a	Zas avs ka	Spodnje posavsk a	Jugov zhodn a Slove nija	Osrednje slovensk a	Gore njsk a	Notra njsko - krašk a	Gor išk a	Ob aln o- kra ška
Število kmetijskih gospodarstev	77.149	10.059	12.913	2.785	11.784	1.018	5.228	8.379	8.687	4.684	2.613	5.876	3.124
Standardizirano pokritje SGM, ESU	355.019	58.720	76.939	11.463	45.712	N	23.033	27.840	44.138	23.460	7.562	22.219	10.682
Polnovredne delovne moči, PDM	95.605	12.320	18.079	3.391	16.268	N	6.530	8.930	10.660	5.432	2.719	6.663	3.216
Kmetijska zemljišča v	486.473	64.795	83.649	21.645	69.899	N	28.353	48.809	65.471	32.460	20.127	32.482	12.333

	uporabi , ha													
	Kmetijs ka gospod arstva v OMD	
	– število													
	Kmetijs ka gospod arstva v OMD	
	– ha KZU													
	Kmetijs ka gospod arstva v HGO	
	– število													
	Kmetijs ka gospod arstva v HGO	
	– ha KZU													
	Število kmetijs kih gospod arstev	77.17 5	9.88 4	13.2 13	2.8 28	11.4 91	1.07 1	5.209	8.450	8.844	4.53 0	2.766	5.6 17	3.2 71
	Standa rdiziran o	353.9 54	57.7 52	73.9 24	13. 529	48.9 15	3.00 0	23.046	29.390	38.153	24.7 39	8.496	22. 420	10. 590
	pokritje SGM, ESU													
2 0 0 5	Polnovr edne delovne moči, PDM	95.26 3	10.9 94	16.3 13	3.4 40	15.5 95	2.02 8	6.695	9.673	12.308	5.85 2	3.050	6.3 33	2.9 81
	Kmetijs ka zemljiš ča v uporabi , ha	485.4 32	64.8 08	80.1 36	21. 381	69.3 32	6.42 6	28.861	52.942	62.855	33.5 73	20.07 7	29. 024	N
	Kmetijs ka gospod arstva v OMD	57.99 9	4.24 8	8.88 4	2.8 28	9.99 0	1.07 1	3.322	6.507	6.887	3.17 6	2.766	5.3 41	2.9 78
	– število													
	Kmetijs	350.2	23.7	48.0	21.	59.0	6.42	17.064	42.108	47.953	21.4	20.07	28.	N

ka	81	63	97	381	20	6				39	7	078	
gospod													
arstva													
v OMD													
- ha													
KZU													
Kmetijs													
ka													
gospod	42.76	253	4.12	2.8	9.41	1.07	3.313	3.667	5.413	3.17	2.766	4.5	2.1
arstva	2		8	28	9	1				6		59	69
v HGO													
-													
število													
Kmetijs													
ka													
gospod	259.3	N	21.8	21.	55.4	6.42	17.045	24.204	35.678	21.4	20.07	24.	N
arstva	35		78	381	32	6				39	7	147	
v HGO													
- ha													
KZU													
Število													
kmetijs	75.34	9.79	12.7	2.7	11.4	942	5.074	8.137	8.565	4.48	2.816	5.7	2.9
kih	0	4	46	02	45					0		04	34
gospod													
arstev													
Standa													
rdiziran													
o	444.1	64.3	97.0	N	66.8	3.70	26.445	36.097	46.916	27.8	11.96	27.	13.
pokritje	59	62	04		42	8				31	2	043	668
SGM,													
ESU													
Polnovr													
edne	83.95	10.1	15.0	3.2	14.4	1.30	5.227	7.951	11.063	5.27	2.497	5.2	2.5
delovne	0	20	37	81	27	1				1		65	09
moči,													
PDM													
Kmetijs													
ka													
zemljiš	488.7	65.4	82.0	20.	67.8	5.44	27.820	49.437	65.003	33.7	21.54	31.	18.
ča v	74	98	65	393	10	6				26	4	703	329
uporabi													
, ha													
Kmetijs													
ka													
gospod	58.12	4.36	8.65	2.7	10.2	942	3.301	6.799	7.102	3.18	2.816	5.3	2.6
arstva	9	5	2	02	01					5		99	64
v OMD													
-													
število													
Kmetijs													
ka													
gospod	356.4	23.7	48.9	20.	58.5	5.44	16.206	41.819	51.172	20.9	21.54	30.	17.
arstva	18	10	79	393	51	6				85	4	518	094
v OMD													
- ha													
KZU													
Kmetijs													
ka													
gospod	42.13	291	3.94	2.7	9.73	942	3.301	3.582	5.302	3.18	2.816	4.7	1.6
arstva	8		6	02	2					5		04	34
v HGO													

-													
število													
Kmetijska													
gospodarsva	258.7	734	22.1	20.	54.7	5.44	16.206	24.048	35.222	20.9	21.54	26.	10.
v HGO	86		34	393	70	6				85	4	558	746
- ha													
KZU													

Opombe:

Vir: Statistični urad Republike Slovenije 2007.